

Indhold

Overfyldte fængsler

Side 2

Terrorlovgivning og menneskerettigheder

Side 4

Bush-doktrinen og Tjetjenien

Side 7

Debat om Irak

Side 8

Demokrati i EU's nabolande

Side 10

Boganmeldelser

Side 11

Nyt fra IHF

Side 14

Leder:

USA og folkeretten

Da man for 50 år siden underviste i folkeret efter Alf Ross' lærebøger, blev man – med rette – orienteret om, at folkeretten var et specielt og meget svagt retssystem. Der var mange regler, både i sædvaner og i traktater, men det karakteristiske var, at disse regler ikke havde noget tvangsapparat bag sig, og derfor var der alene tale om en afart af et retssystem. Ross kunne ikke lade være med at udtale sig lidt hånende om dem, der lod som om, der forelå et internationalt retssamfund.

Forholdene er væsentligt anderledes nu. Der er et begreb der hedder "universel jurisdiktion" og et andet der hedder "internationale forbrydelser". Der er her tale om, at man i folkeretten fastsætter og internationalt gennemfører definitioner af og straf med hensyn til de alvorligste lovovertrædelser. Det drejer sig f.eks. om krigsforbrydelser, forbrydelser mod civilisationen, folkedrab, udbredt tortur, krænkelser af personer i besatte områder osv. Der er oprettet en domstol med en anklagemyndighed som i samarbejde med medlemslandene har forpligtet sig til tvangshåndhævelse af alvorligste karakter. Ingen torturbøddel, ingen krigsforbryder kan og bør kunne vide sig sikker. Denne positive opbygning af et samfund kan vi glæde os over. Og Danmark har da også gjort, hvad der var muligt for at medvirke hertil.

Det er ærgerligt, at der ikke er en mere fuldstændig opbakning. Selv indenfor en organisation som OSCE er der uenighed om, hvordan et internationalt retssamfund skal fungere. Det største medlemsland, USA, er ikke med, men vi bør gøre, hvad vi kan, for at få dette land medinddraget. Jeg tror, at vores og andre landes positive interesse heri og domstolens gode funktion i en årrække kan føre til, at vi også får amerikanerne med. Først da vil vi have råstyrke til også over for andre verdensdele at kræve nogle grundlæggende rettigheder respekteret. På trods af at menneskerettighederne er under angreb, går jeg ud fra, at vi alle – i dette land og i OSCE – er enige om, at en grundlæggende rettighed i alle kulturer bør være retten til retfærdig rettergang og ligebehandling for loven. Eller hvordan?

Ole Espersen, formand, professor, dr.jur.

Debatmøder på Helsingfors Komiteen:

Tirsdag d. 6. januar 2004 kl. 16.30

Ulla Holm, lektor ved Institut for Internationale Studier, om:

Islam i Europa

Tirsdag d. 3. februar 2004, kl. 16.30

Jacob Skovgaard Petersen, lektor ved CNI, Københavns Universitet, om:

Islamisme i Mellemøsten

Topbelægning af danske fængsler

en dårlig kapacitetsudnyttelse og en menneskeretlig trussel mod de indsatte

Af Hans Jørgen Engbo

En væsentlig årsag til mange af tidens problemer i de danske fængsler er den ekstremt høje belægningsprocent, som fængslerne i de senere år – og navnlig i den sidste tid – har måttet leve med. En høj belægningsgrad virker stressende for både de indsatte og personale og har en handlingslammende virkning på hele fængselssystemet. I 2003 har der været overbelægning i adskillige fængsler med inddragelse af kontorer, skolelokaler, besøgsrum etc. til indkvartering, men alligevel vokser køen af ”ventere”, dvs. fængselsdømte, som afventer indkaldelse til afsoning. Selv om fængselssystemet er hårdt plaget af den høje belægning, besluttede regeringen i foråret, at venteproblemet bl.a. skal løses ved en midlertidig yderligere forhøjelse af den gennemsnitlige belægningsgrad fra de planlagte 92 til 95 procent.

Så høje belægningsgrader som 92 og 95 procent af den samlede nominelle kapacitet indebærer i store dele af fængselssystemet over 100 procents belægning af den *faktisk tilgængelige* kapacitet. Og når den tilgængelige kapacitet er fuldt belagt, opstår der store problemer for fængselssystemet. Mange af de opgaver, som skal løses efter straffuldbyrdelsesloven, kan ikke løses, når pladsforholdene ikke tillader en hensigtsmæssig fængsels-/afdelingsplacering af de enkelte indsatte og nødvendige overførsler til andre institutioner. Fængslerne tvinges til at handle lovstridigt, når man således ikke kan løse opgaverne på den måde, som kræves efter loven. Det er ikke svært at forestille

sig, at dette medfører væsentlige frustrationer både for personalet og for de indsatte, som må affinde sig med en afsoning, som ikke lever op til lovgivningens krav.

For nogle af de indsatte får overbelægning konsekvenser, som nærmer sig en umenneskelig og nedværdigende behandling. Det gælder ikke mindst indsatte, som bliver ramt af dobbeltindkvartering i celler, som kun er beregnet til en enkelt indsat, eller indsatte, som indkvarteres i lokaliteter, som ikke er beregnet til belægning, fx fritidslokaler, fællesrum eller skolestuer. Sådanne afsoningsforhold er ikke blot i strid med den danske straffuldbyrdelseslov, men går tillige imod anbefalingerne i De Europæiske Fængselsregler, hvis artikel 14 siger:

“Prisoners shall normally be lodged during the night in individual cells except in cases where it is considered that there are advantages in sharing accommodation with other prisoners.”

Også FN’s standardminimumregler for behandling af indsatte, artikel 9(1), tilsidesættes:

“Where sleeping accommodation is in individual cells or rooms, each prisoner shall occupy by night a cell or room by himself. If for special reasons, such as temporary overcrowding, it becomes necessary for the central prison administration to make an exception to this rule, it is not desirable to have two prisoners in a cell or room.”

Den Europæiske Torturkomite (CPT), som fører kon-

Kolofon:

Dette nyhedsblad udgives af Den Danske Helsingfors Komité for Menneskerettigheder, som er en selvstændig, frivillig organisation, der arbejder for styrkelsen af demokrati, menneskerettigheder og mindretalsbeskyttelse i OSCE-regionen. Komitéen er medlem af The International Helsinki Federation for Human Rights, IHF, som er paraplyorganisation og internationalt sekretariat for de 41 nationale Helsinkikomitéer.

Nyhedsbladet bringer artikler om menneskerettighedsspørgsmål i Danmark og andre OSCE-lande, formidler nyheder og rapporter fra Den Danske Helsingforskomité’s egne projekter og viderebringer nyheder fra andre nationale Helsingforskomitéer, fra IHF samt fra andre menneskerettighedsorganisationer, alt sammen med det formål at skabe opmærksomhed om menneskerettighedsproblemer indenfor OSCE-regionen. Nyhedsbladet udkommer i 300 eksemplarer 4 gange årligt. Indlæg og bidrag kan sendes til bladets redaktion: Den danske Helsingforskomité, Gothersgade 89, 1123 København K, eller på Helsingforskomitéens email: main@helsinki-komite.dk mærket ”Nyhedsblad”.

Artikler og andre bidrag tegner ikke nødvendigvis Den Danske Helsingfors Komité’s og redaktionen holdninger. Dette nummer af bladet er redigeret af Tea Sindbæk (der er ansvarlig over for presseloven), Niels Groth, Klaus Groth og Harry Lauersen og er sat op af Rune Brandt Larsen. Arne Piel Christensen er kontakt til komitéens bestyrelse. Trykt hos Tryk 16, Fiolstræde 10, København.

trol med overholdelse af artikel 3 i EMRK (Den Europæiske Menneskerettighedskonvention) om forbud mod umenneskelig og nedværdigende behandling af indsatte, har bl.a. interesseret sig for overbelægning ("overcrowding"). CPT har i flere rapporter udtalt sig om antallet af celle-kvadratmeter i forhold til antallet af indsatte, der bebor cellen, men er tillige meget opmærksom på, at overbelægning også indebærer andre gener for de indsatte, jfr. bemærkningerne i komiteens generelle rapport fra 1991:

"Overcrowding is an issue of direct relevance to the CPT's mandate. All the services and activities within a prison will be adversely affected if it is required to cater for more prisoners than it was designed to accommodate; the overall quality of life in the establishment will be lowered, perhaps significantly. Moreover, the level of overcrowding in a prison, or in a particular part of it, might be such as to be in itself inhuman or degrading from a physical standpoint."

Eksempelvis vil et fængsels beskæftigelseskapacitet og fritidsressourcer i tilfælde af overbelægning være utilstrækkelige, således at marginalklientellet ikke kan beskæftiges, og alle indsatte i institutionen får beskåret deres fritidsmuligheder. Der bliver også trængsel på andre fællesområder, herunder selvforplejnings-køkkener og vaskefaciliteter; og besøg og undervisning kan blive aflyst, når lokalerne hertil indtages til indkvartering.

Den alvorligste konsekvens af over- eller topbelægning er imidlertid den handlingslammelse, som rammer hele fængselssystemet, når kapaciteten i store dele af systemet er "tilproppet", som Lars Nordskov Nielsen rammende beskrev situationen under et fængselsbesøg i Statsfængslet i Jyderup i 1999. I disse tilfælde kan det være svært – og ofte umuligt – at overføre indsatte fra en institution til en anden i tilfælde, hvor en sådan overførsel ellers skal finde sted efter bestemmelser i straffuldbyrdelsesloven. Det gælder alle former for overførsel, herunder de såkaldte disciplinære overførsler fra åbne til lukkede fængsler. Når det lukkede fængsel har den røde lygte ude, må overførselskandidaten tilbringe ventetid på op til et halvt år under mere restriktive former i et arresthus. I de mest tilproppede perioder er de mindre åbne fængsler, som ikke har egne isolationsafdelinger og som i stedet er henvist til at bruge ledige arresthusceller, i praksis afskåret fra at bruge isolation, disciplinærstraf mv. med deraf følgende slækkelse af disciplinen og i sidste ende også af den almene trivsel blandt de indsatte.

Den høje belægning rammer også overførsel fra

lukket til åbent fængsel. En sådan overførsel skal efter sfbl. § 24, stk. 1, iværksættes, når betingelserne for ophold i lukket fængsel ikke længere er opfyldt eller overførsel til åbent fængsel i øvrigt ikke anses for betænkelig. Men som regel kommer indsatte til at opholde sig i nogen tid – somme tider i måneder – i lukket fængsel, efter at denne betingelse er opfyldt og beslutningen om overførsel til åbent fængsel er truffet. Efter sfbl. § 24, stk. 2, kan overførsel til åbent fængsel undlades, hvis den resterende straffetid er ganske kort, men der er ingen mulighed for undtagelse på grund af pladsforholdene. Tilsvarende kan frivillige overførsler i beskyttelsesøjemed eller i eksempelvis uddannelses- eller behandlingsøjemed blive forsinket eller umuliggjort, hvilket også er i strid med de bestemmelser i straffuldbyrdelsesloven, som hjemler sådanne overførsler.

Høj belægning kan også medføre, at undtagelsesreglen i sfbl. § 23, stk. 2, nr. 2, hvorefter det geografiske anbringelsesprincip kan fraviges af hensyn til den samlede udnyttelse af pladserne i Kriminalforsorgens institutioner, må tages i brug i et omfang og på en måde, der må antages at gå udover lovgivers intentioner med bestemmelsen. Det kan i øvrigt diskuteres, om man herved risikerer at komme i konflikt med EMRK's artikel 8 om respekt for privatliv og familieliv, jfr. følgende udtalelse fra Den Europæiske Menneskerettighedskommission i en sag om placering af en indsat:

"Article 8 requires the State to assist prisoners as far as possible to create and sustain ties with people outside prison in order to promote prisoners' social rehabilitation. In this context the location of the place where a prisoner is detained is relevant."

Man må ganske vist i straffuldbyrdelseslovens bestemmelser om overførsel kunne indfortolke et nødvendigt forbehold for praktiske vanskeligheder, herunder pladsvanskeligheder; men et sådant forbehold kan kun gælde for ekstraordinære situationer. Ved at stille de meget høje belægningskrav til Kriminalforsorgen har man gjort de beskrevne pladsproblemer til det normale og dermed forudset og planlagt en praktisk situation, som gør mulighederne for placering og overførsel efter straffuldbyrdelseslovens regler herom delvis illusoriske. Man har fra politisk side tvunget de straffuldbyrdende myndigheder til at prioritere ressourcemæssige hensyn så højt, at en opgaveløsning, der harmonerer med loven, er umuliggjort med urimelige konsekvenser for de indsatte.

I Sverige er den praktiske belægningssituation i fængslerne for tiden endnu værre end i Danmark, men

på det principielle plan har både politikere og myndigheder til gengæld øje for, at det er nødvendigt at reservere kapacitet til dels at møde variationer i belægningsniveauet dels at kunne tilgodese de indsatte behov for et vist indhold i straffuldbyrdelsen, bl.a. ved en differentieret placering af de indsatte. I et svar til justitsombudsmanden (JO) skrev Kriminalvårdsstyrelsen i 1999 bl.a., at målsætningen er

- at belægningen i varetægtsinstitutionerne skal ligge på omkring 80 procent,
- at ingen fængselsdømt skal opholde sig i varetægtsinstitution i mere end syv dage efter, at dommen er klar til fuldbyrdelse, og
- at belægningen i fængslerne skal ligge på omkring 90 procent med variationer i årets løb mellem 86 og 94 procent og med en gennemsnitlig ledighed på omkring 400 pladser.

JO har ved adskillige lejligheder udtalt sig om pladssituationen i fængslerne og fremstår bl.a. som ophavsmand til det nævnte krav om, at ingen fængselsdømt

skal opholde sig i varetægtsinstitution i mere end syv dage efter, at dommen er klar til fuldbyrdelse.

JO har flere gange sagt om belægningsituationen i de svenske fængsler:

“[Det är] enligt min mening viktigt att vid arbetet med att försöka komma tillrätta med situationen inte låta sig styras av ett ensidigt ekonomisk tänkande”.

Det var ønskeligt, om dette vægtige synspunkt kunne lægges til grund for en fremtidig hensigtsmæssig planlægning af kapacitetsudnyttelsen også i Danmark. Når man herhjemme taler om kapacitetsudnyttelse, er vi blevet vænnet til alene at tænke på en kvantitativ udnyttelse. Men i henseende til kvalitet i løsningen af fængslernes faglige opgaver (sikkerhed for befolkning, personale og indsatte, resocialiseringstilbud for de indsatte og normalisering af fængselstilværelsen) samt til krav om i øvrigt menneskeværdige vilkår for de indsatte indebærer en belægningsgrad på mere end 90 procent en meget dårlig udnyttelse af fængslernes fysiske kapacitet.

Terror laws and human rights a comparison between Denmark and France

Af Loïc Sanchez

This article takes a closer look at the two last years since Bin Laden and Al Quaeda changed the face of the world on September 11th 2001. With September 11th, Europe became aware that the attacks were not simply aimed at the USA but also at every occidental country around the world. I will point to, from a human rights perspective, a series of measures that both Denmark and France have taken in order to fight against international terrorism. Some differences in the process will be highlighted with the only purpose to make a comparison between the initiatives implemented by both countries.

Both countries acted quickly, urged by the principle that “a democracy has the right and the obligation to protect itself.” I think that the several measures that have been implemented in both countries were taken too fast; more time would have permitted a better assessment of the aftermaths of those within the population.

My aim here will be to have a close look at what has been called the “terror laws” and verify that

those measures restrict fundamental rights only for the reasons justified by the eradication of terrorism.

I/ The Danish context

A/ Refugees and asylum seekers

It is extremely complex and almost vain to try to assess precisely the consequences of September 11th on the Danish national politic. However, I can assert that the nationalistic *Danish People's Party* (DPP) and the governing *Conservative* and *Liberal* parties (*Konservative* and *Venstre*) took advantage of this specific situation in order to pass a series of laws to restrict immigration in Denmark.

During its campaign (November 2001) for the elections to the national parliament, DPP overestimated the likely threat of an *islamization* of Denmark. After a successfully election which gave the party a powerful position as parliamentary base for the government, and with such a conviction in mind, DPP forced the introduction of significant and numerous amendments to the Aliens Act of 1983. The newly

introduced aspects of the legislation restricted the category of persons entitled to enjoy protection for reasons other than those covered by a narrow interpretation of the 1951 UN Convention relating to the Status of Refugees. A series of other points came with the new aspects of the legislation and are clearly realisation of the tightening of immigration laws in Denmark.

I will focus on this concern formulated in the annual report 2002 of Amnesty International that the current procedure for examining asylum applications in Denmark does not provide a fair and satisfactory examination of those applications.

B/ “Anti-terrorist” legislation and national minorities

Here I will take a look at the “anti-terrorist” legislation and its repercussions on some minority groups suspected to be linked to some kind of terrorist activities. In the current context the Muslim population is more vulnerable than any other group to certain kinds of discrimination. They represent the principal victim of the amalgam between Islam and terrorism. My first concern is that the definition of “terrorism” is too broad and might affect people and organisations involved in “peaceful activities”.

Another aspect of this problem is that the current government does not recognize certain of the discriminating acts of racial discrimination (such as the denial of entry to a discotheque for immigrants...) or fails to recognize also certain minority groups living on its soil (such as the Inuit ethnic group in Greenland). The human rights are not respected in the sense that when it denies the right to be part of another culture, another ethnic group, the new government allows also some xenophobic and racist acts against minority population.

II/ The French context:

National security and dialogue

A/ France and Islamistic terrorism

On the September 18th 2001, president Jacques Chirac flew to New York and while giving his support to G. Bush and the American population the French president formulated this statement:

“This conflict is of a new kind. It’s a determining conflict for the preservation of the “Human Rights”, for the liberty, and for the dignity of humanity.” And he added that: “Everything has to be implemented for the protection of the essential values of our civilization.”

Those words were a direct answer to those pro-

Frankrigs president Jaques Chirac

nounced by Bin Laden the day after the attacks. Chirac’s purpose was to displace the conflict from the sphere of a civilization showdown, as Bin Laden wanted, to a struggle between Human rights and barbarism. This symbolic reconsideration of the conflict was a crucial matter in order to implement the eradication of Islamic terrorism without provoking another kind of international conflict, within the occidental countries, between Muslims and the rest of the population. With 10% of its population being Muslim, France is one of the most vulnerable countries with regard to a possible risk of civilization showdown on its soil.

France has also been for two decades now, one of the main targets of the Islamic terrorism. During the period 1986-1996, the country experienced a total of 23 attacks perpetrated by Islamic terrorists. After September 11th, the French population showed signs of pessimism and fear. As soon as the attacks started in 1986, the government decided to reinforce its juridical equipment and passed the law 86-1020. Exceptional measures were taken (such as *Vigipirirate*) to mobilize and coordinate all the police services all around the country in the fight against terrorism.

B/ New conflict and old methods

The immediate consequences of September 11th for Europe were almost unpredictable. However to be in a position of warding off any eventuality, the French government set up the same series of exceptional measures that have been taken some years before, and declared the “state of exceptional crisis” for the country lasting to December 31 2003. From a human right perspective, my first critic concerns the length of this period of crisis, which I judge too long and unjustified, I would rather have preferred lasting to December 2002.

B.1 *Vigipirate* plan: the prevention

This plan has been initiated in order to collect and exchange information among the services of the police. Such a complex coordination between the different offices is supposed to be applied only during exceptional crisis. It is noticeable, however that it has been constantly applied since 1991 in order to fight Algerian terrorism (GIA). With the only concern to preserve human right I deplore that *Vigipirate* allows a series of exceptional manipulations of the citizens by the police: body search, retention of DNA not only for sex crimes, increasing presence of police officers in the airports... Such a higher security environment increase admittedly the power of the police in its preventive work against terrorism, but at the same time creates a very uncomfortable and oppressive atmosphere in day to day life especially for Muslim people, as first targets of the prevention plan.

This first aspect of the new security of state has in deed a negative impact on the life of Muslim people who are facing suspicious reactions from the police officers and sometimes from the rest of the population just because they look Muslim. It is the duty of the "Procureur de la République" to evaluate constantly the very effectiveness of the operations in order to avoid any discriminatory reactions.

B.2 Law 86-1020: The repression

This law is the backbone of the French government structure in its fight against terrorism. It allows the apprehension, on a penal level, of the terrorist activities that are briefly listed in this very law. Notwithstanding, the exhaustiveness of the criminal activities listed does not manage to give a precise definition of what is actually a terrorist act.

Due to its broadness this law can easily define as terrorist some non-violent organisations just because they do not fit within what is at the present time "correct".

Moreover, this law has been modified on several occasions in order to empower the capacity of police services to introduce them self into people's private life.

Once again, I warn against an unnecessary connection between the tightening of the civil protection and the threatening of basic human rights. Those aggressions are counter to the ideas of democracy and freedom around which our societies are structured.

Conclusion

In this paper I tried to list a series of measures that France and Denmark have taken after the "terror at-

tacks" of September 11. Nevertheless, I still have to propose an explanation of the reasons why those two countries, both members of the European Community, considered as among the most developed countries in the world react differently to same threat of terrorism. The reader will understand that comparing the two initiatives is not an easy task and becomes relevant only if we consider the national politic of each country during the last years. Then it becomes easier to understand the different concern of each country dealing with the same problem.

Contrary to France, Denmark still has a relatively small part of its population stemming from Muslim countries. So, its main preoccupation is not to deal with, or even recognize as culturally different this part of the population. The risk of a conflict between civilizations on its soil is quite limited. Therefore its main concern is more focused on preventing the likely establishment of any kind of terrorist activity on its soil.

The case of France is, in this sense, totally different, because a considerable part of its population comes from the immigration and the country has been identified for the last ten years as basis of recruitment for terrorist groups. Contrary to Denmark, France is, though unwillingly, actively enrolled in the international terrorism process and therefore has to face this reality. This important aspect of the French demography obliges the country to reconsider its strategy and to improve its capacity of prevention and repression of terrorism on its soil.

However, it is clear that September 11 has accelerated a process already implemented long ago in both countries. This process is the one I constantly warn the reader against. The menace of international terrorism is real and must not be underestimated. However both governments take advantage of this critical situation in order to reinforce either immigration laws or police rights according to the specific context to the detriment of individual rights. It is our duty to control, assess and warn permanently our people against the damaging effects of those measures on human rights. Bin Laden and Al Quaeda attacks the values of democracy, personal freedom and tolerance that structure the western European and North American societies. The eradication of terrorism is then also considered a struggle of values.

Bush-doktrinen og den glemte krig i Tjetjenien

Af Villy Søvnald, MF for SF

For et par uger siden kunne dagbladet Politiken på forsiden berette, at den russiske præsident Putin havde givet udtryk for, at også Rusland fremover ville benytte sig af den såkaldte Bush-doktrin, herunder retten til ”pre-emptive strikes” – altså forebyggende angreb. Men det er ikke noget nyt,

snarere en formalisering af praksis. Ruslands overgreb mod Tjetjenien benyttede i realiteten det forebyggende angreb som strategi, og hentede sin (spinkle) argumentation i terrorbekæmpelse.

Hele den tilskrivning af symbolværdi der er blevet 11. september til genstand, har afgørende rykket grænsen for civilisatoriske forestillinger om spilleregler, internationale konventioner, national lovgivning, retssikkerhed, menneskerettigheder og civile rettigheder i al almindelighed. Anti-terrorlovgivning er blevet et dække også for totalitære samfund til at fængsle systemkritikere, menneskerettighedsforkæmpere og frihedskæmpere. Det er blevet de stærkes magt der går forud for ret. Således også i Tjetjenien, hvor vi ikke alene har oplevet det formentlig største folkemord på den nordlige halvkugle siden 2. verdenskrig. Under dække af terrorbekæmpelse af Rusland

I over 3 år har krigen raset i Tjetjenien i denne omgang. Det sker, efter at Rusland den 1. oktober 1999 brød fredsftalen fra 1996 efter den 2 år gamle krig og dermed startede krigen på ny. Ufattelige lidelser har ramt civilbefolkningen. Der er tusindvis af dræbte og flere hundredtusinde mennesker sendt på flugt. Grosnij, som før krigen var en by med ½ million indbyggere, er i dag en ruinhob med et indbyggertal på under 100.000. Det er resultatet af det russiske militærs tæppebombning af den tjetjenske hovedstad, der i dag er omdannet til en spøgelsesby. Mange bor i beskyttelsesrum og kældre på grund af den konstante risiko for overgreb.

Der er næppe nogen i Danmark der nærer nogen som helst sympati for de yderliggående muslimske grupper under ledelse af Basajev og andre militante feltherrer. Men det er nu engang Rusland, der har hovedansvaret for den tragedie, der har ramt Tjetjenien, dels fordi de har en stats ansvar, dels fordi de brød fredsftalen. De har taget en uskyldig civilbefolkning som gidsler. Intet kan begrunde, at man tager en hel befolkning som gidsel for terrorisme. Det er et voldsomt brud på alle internationale konventioner, og det

er i direkte strid med Geneve-konventionen.

Et af de afgørende problemer med Tjetjenien-krigen er, at der i vidt omfang er tale om en glemte krig; at den ingen interesse har, at verdens øjne er andre steder. Vi bør markant øge presset på Rusland.

Krigen i Tjetjenien bliver i stadig mindre grad betragtet som en russisk intervention i strid med aftalen fra 1996. Derfor lyder der ingen klar opfordring om tilbagetrækning, men fra det internationale samfund kun beklagelser over, at der ikke er skåret tilstrækkeligt ned i styrkerne. Udvidelsen af NATO forløb ganske smertefrit og uden store Russiske indsigelser. Men der var tale om den rene kræmmer-moral. For Ruslands tavshed i NATO-spørgsmålet bliver betalt med USA's og NATO-landenes tavshed i Tjetjenien-spørgsmålet. Det passer som fod i hose i Anders Fogh Rasmussens bazar-logik: noget for noget. Vi kan gå i krig i Irak på et åbenlyst forfalsket grundlag, og den danske regering taler om ”aktivistisk udenrigspolitik”. Men det, vi oplever, er tilpasningspolitik! Ruslands overgreb bliver fredet.

I januar 2000 blev regeringen opfordret til at iværksætte sanktioner, som måtte blive godkendt i EU, Europarådet, OSCE og FN. Det var ikke nogen tom opfordring. EU havde godt nok vedtaget en række sanktioner, men de blev aldrig ført ud i livet. Men nu er der ingen opfordring om sanktioner tilbage. Danmark og de øvrige EU-lande må have modet til at tage spørgsmålet om de russiske menneskerettighedskrænkelser op ved Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol. Der påhviler det internationale samfund at hæve røsten, for verden har i dag en række brændpunkter f.eks. Afghanistan og Irak, hvor internationalt forpligtende samarbejde er sat over styr. Og hele terror-spørgsmålet har sat sig i befolkningerne som en tilstand. Det udløser et folkeligt krav om sikkerhed. Man kan altså med befolkningens frygt og kravet om sikkerhed i ryggen få hele det militære apparat til sin rådighed. Man er i et retsligt limbo, så man kan indføre særlovgivning, særlige sikkerhedsforanstaltninger. Og i tilfældet Guantanamo er det tydeligt, at USA lukrerer på, at f.eks. Geneve-konventionen ikke har taget højde for at tolke terror som krig. Vi indskrænker grænserne for de civile rettigheder, som vi normalt ville betragte som basale for demokratier. Og terrorfrygten tjener som undskyldning for det. Også af den grund er Tjetjenien-konflikten vigtig at erindre.

Kommentarer til artikel om Irak

I sidste nummer af nyhedsbladet bragte vi en artikel af universitetslektor Peter Arnberg, der kritiserede den danske Irak-politik som krænkende såvel folkeretten som den danske grundlov. Artiklen bliver i dette nummer kommenteret af de udenrigspolitiske ordførere fra henholdsvis Venstre og Socialdemokratiet. Begge har desværre valgt at gå uden om spørgsmålet om grundlovsmæssigheden.

Klar FN-forankring

Af Troels Lund Poulsen, udenrigspolitisk ordfører for Venstre

Lad mig begynde med atter at slå én ting fast: Den militære aktion mod Irak var klart forankret i FN.

FN's Sikkerhedsråd havde med resolution 678 og senere resolutioner bemyndiget magtanvendelse for at afvæbne Irak. Det var der bred enighed om her i Folketinget

tilbage i 1998. Denne bemyndigelse stod stadig ved magt, da den væbnede aktion fandt sted i foråret. Resolution 1441 fra november 2002 styrkede og præciserede i virkeligheden det grundlag for magtanvendelse mod Irak, der allerede forelå i de tidligere resolutioner. Udenrigsministeren vil redegøre mere detaljeret for det folkeretlige grundlag.

Jeg vil samtidig gerne minde om, at et bredt flertal i Folketinget i 1998 og 1999 godkendte dansk deltagelse i den militære aktion i Kosovo uden mandat fra FN. Det er med andre ord ikke første gang, at en dansk regering og Folketinget har måtte gøre sin stilling op i lyset af uenighed i FN's Sikkerhedsråd. Og i Kosovo valgte man også at støtte en militær aktion - trods for den uafklarede situation i Sikkerhedsrådet. Det var et rigtigt valg, som har haft stor betydning for udviklingen på Balkan.

Lad mig slå en anden ting fast: Regeringen byggede sin beslutning om at deltage i den militære operation i Irak på åbne kilder.

Regeringen baserede sig på de samme åbne kilder, som var til rådighed for Folketinget. Først og fremmest de redegørelser, som våbeninspektørernes chef Hans Blix og chefen for det internationale atomenergiagentur løbende gav til FN's Sikkerhedsråd. Dernæst de resolutioner, som Sikkerhedsrådet løbende siden 1991 vedtog på basis af våbeninspektørernes rapporter.

Regeringen modtog naturligvis også løbende information fra diplomatiske og andre kilder. Men beslutningen om at deltage i den militære operation i Irak hvilede på de oplysninger, der var alment tilgængelige for både Folketinget og den almene offentlighed.

hed.

Lad mig slå en tredje ting fast: Det var ikke den danske regering, eller for den sags skyld den britiske eller amerikanske regering, der påstod, at Iraks manglende samarbejde med FN og landets masseødelæggelsesvåben udgjorde en trussel for international fred og stabilitet. Det havde FN's Sikkerhedsråd slået fast i november 2002. I enighed.

Spørgsmålet var derfor, om Saddam Hussein levede op til de krav, som Sikkerhedsrådet stillede. Og det gjorde han ikke. Saddam Hussein nægtede at samarbejde med FN og våbeninspektørerne. Det kunne vi ikke længere leve med. 12 års bedrag og foragt for FN's Sikkerhedsråd måtte have en ende.

Lad mig slå en fjerde ting fast: Der var grund til at være stærkt bekymret over Iraks manglende samarbejde. Der var ikke tale om et hvilket som helst regime. Der var tale om et regime, der har været et stærkt destabiliserende i Mellemøsten i over 20 år. Et aggressivt regime. I 1980 indledte Irak en krig mod Iran. Krigen varede 8 år og kostede omkring én million døde. Irak anvendte giftgas, både mod de iranske modstandere og mod sin egen kurdiske befolkning. I august 1990 invaderede Irak nabolandet Kuwait.

Vi stod over for et barbarisk og totalitært regime af værste slags. Den irakiske befolkning led under massive menneskerettighedskrænkelser. Død og vold hørte til dagens orden. Vi ser nu massegravene. Befolkningen levede i evig frygt for regimets håndlangere, der kunne slå ned hvor og når som helst.

Vi stod over for et regime, der ikke veg tilbage fra at støtte terrorister. Et regime, der ikke ville samarbejde med FN om afvikling af sine masseødelæggelsesvåben. Hvem kunne leve med det efter den 11. september 2001?

Det irakiske regime var en trussel mod sin egen befolkning og mod international fred og sikkerhed. Samtidig stod det i marts klart, at det internationale samfunds hidtidige strategi for at presse det irakiske regime havde slået fejl. De 12 års FN-sanktioner mod Irak ramte i højere grad befolkningen end regimet.

Mens Saddam levede i luksus i sine paladser, sank det irakiske folk dybere og dybere ned i armod.

Kun få begræder, at Saddam er blevet fjernet fra magten i Irak. Verden er blevet befriet fra en ag-

gressiv tyran, der var til fare for sin egen befolkning, de omkringliggende lande og det internationale samfund.

Ingen FN-forankring

Af Jeppe Kofod, MF, udenrigspolitisk ordfører for Socialdemokratiet

At gå i krig med et andet land er en af de alvorligste beslutninger en regering og et folketing kan tage. Når et land skal tage stilling til, om man er villig til at ofre menneskeliv -det dyrebareste vi har – for at gennemtrumfe en beslutning, så er det helt afgørende, at grundlaget

for at gå i krig er i orden.

Derfor er det ikke mindre end et kæmpe problem, at grundlaget for regeringens beslutning fra marts i år om dansk deltagelse i Irak-krigen ikke var i orden.

Der var ikke noget FN grundlag for krigen, ligesom både NATO, EU og det danske folketing var dybt splittede på grund af den amerikansk, engelske, australske og danske enegang udenom det internationale samfund. Det var med andre ord et grundlæggende brud på dansk udenrigs- og sikkerhedspolitik, oven i købet med argumenter fra regeringen, der viste sig ikke at holde.

De såkaldte beviser for Iraks masseødelæggelsesvåben har vist sig at være teoretiske og bureaukratiske undskyldninger, som der ikke har kunnet findes noget bevis for. I forbindelse med krigsbeslutningen sagde statsminister Anders Fogh Rasmussen, at Irak har masseødelæggelsesvåben. Og han tilføjede, at det er ikke noget vi tror, men noget vi ved.

For senere i år at forsøge en mildt sagt tvivlsom bortforklaring af, at viden om masseødelæggelsesvåben var udtryk for ”politiske vurderinger”.

Ligeledes er det dybt mærkværdigt, at Udenrigsministeren ikke kan afkræfte, at han i en personlig samtale med Colin Powell den 3. juli sidste år fik oplysninger om, at USA vil fjerne Saddam Hussein ”uanset hvad – og uanset hvilke midler som det måtte kræve”.

Et er at man deler sig efter politiske anskuelser i diskussionerne, men at en statsminister og en udenrigsminister direkte vildleder Folketinget og den danske befolkning, burde ikke finde sted på noget tids-

punkt, og under nogen regeringer i Danmark. Slet ikke, når det drejer sig om så alvorlig en beslutning som dansk støtte til en krig, hvor vi oven i købet bidrog aktivt ved at sendte danske soldater af sted.

Der er derfor vigtigere end nogensinde, at man på baggrund af de tvivlsomme erfaringer fra dansk deltagelse i Irak krigen, diskuterer kriterierne for intervention. Men også dette har regeringen været imod, og kun modvilligt og efter et kæmpe pres fra bl.a. Socialdemokratiet accepteret en Irak-høring.

Lad mig slå det fast, Socialdemokratiet står fuld og helt bag ved afvæbningen og opgøret med Saddam Husseins regime. Vi støttede fuldt og helt FN-sikkerhedsresolution 1441 fra november sidste år, og vi var parat til at støtte brugen af militær magt for at håndhæve det internationale samfunds krav overfor Saddam Hussein. Vi støtter også den enormt vanskelige og krævende stabiliserings- og genopbygningsindsats som danske soldater og nødhjælpsarbejdere foretager i Irak.

Det er vigtigt, at holde fast i, at vi bakkede regeringen op bag håndtering af Irak-konflikten i et FN-spor, som ikke mindst udenrigsministeren gentagne gange forsikrede, at han var enig i. Derfor var det selvfølgelig dybt skuffende, at den danske regering pludselig både brød med sin egen politik og mangeårig dansk aktivistisk FN-politik.

Socialdemokratiet har altid kæmpet for en udenrigspolitik, der bygger på internationalt ansvar, engagement og aktivisme. Det tjener Danmarks udenrigspolitiske interesse, at kriterierne for eksempelvis deltagelse i krig er i orden og dermed forankret i international lov og ret, herunder hensynet til grundlæggende menneskerettigheder.

Vi støttede koalitionen bag den første Golfkrig i 1991, fordi Saddam Hussein forgreb sig på et naboland og sin egen befolkning og udgjorde en fare for hele regionen. Vi støttede indgrebet i Bosnien i 1994, og i Kosovo i 1999, for her var tale om konkrete trusler om grundlæggende overgreb, folkedrab og fordrielse.

Problemet med Irak 2003 var, at USA og den danske regering valgte truslen fra Iraks masseødelæggelsesvåben som argument for opgøret med Saddam Hussein – uden at få ikke engang et flertal af Sikkerhedsrådet bag, og at det viste sig at påstanden om masseødelæggelsesvåben ikke havde rod i virkeligheden.

Socialdemokratiet mener, at Danmark skal have nogle klare kriterier for vores støtte til og deltagelse i krige i fremtiden. Det er afgørende for Danmarks udenrigspolitiske interesse, at så vidtgående beslutninger som militær magtanvendelse er forankret i internationalt lov og ret, og at vi udøver vores politik i

tæt alliance med FN's sikkerhedsråd, NATO og EU.

Derfor var det selvfølgelig også fint, at Folketinget den 20 november vedtog, at Folketinget lægger afgørende vægt på, at dansk deltagelse i militære indsatser finder sted i overensstemmelse med folkeretten. Samtidig blev det vedtaget, at opfordre regeringen til at anmode DIIS om at udbygge rapporten om humanitær intervention i lyset af senere erfaring.

Det er efter min mening et godt skridt i den rigtige retning. Det bør aldrig være sådan, at den stærkstes ret bliver foretrukket frem for flertallets holdning, sådan som vi så det med forløbet op til Irak krigen.

Fort Europa sænker vindebroen

af Ole Richter, medlem af Helsingfors Komiteen og Transparency International

Den borgerlige regerings konservative udenrigsminister, Per Stig Møller, har ifølge Politiken den 4. december barslet med et efter planen endog meget fornuftigt forslag til løsning af et for Europa meget presserende problem: Hvordan undgår vi, at de demokratiske handicappede og uudannede befolkninger på den anden side af Middelhavet i et væk prøver at komme lovligt eller især ulovligt ind i det demokratiske og økonomisk højtudviklede EU? Simpelthen ved at hjælpe dem til at udvikle deres demokrati, så de selv kan bestemme, hvordan de ønsker at leve.

I stedet for som tidligere danske regeringer og som EU's hidtidige ledelse at gemme sig bag EU's ydre maginotlinie, lukke øjnene for synet af de druknede illegale emigranter og holde sig for næsen for stanken fra de døde foran vort fæstningsværk, har regeringen indset, at det fornuftige er at gøre noget ved hjemlandene og noget for deres befolkninger, så de kan få et tåleligt liv. Det er vi nogle NGO'er, der har sagt længe, men hidtil uden at blive hørt.

Det er her vigtigt, at hverken EU eller Danmark kommer og fortæller, hvordan de arabiske landes demokratier skal være. Deres demokratier skal naturligvis udspringe af deres historiske, kulturelle, økonomiske og geopolitiske situation, og ikke alene ud fra vor viden og erfaringer.

Men hvad vi skal, er gennem uddannelse og støtte, give befolkningerne de værktøjer, der vil gøre det muligt for dem selv at indrette sig med et demokrati efter deres ønsker.

Hverken EU eller vi skal i den forbindelse glemme, at udvikling af demokrati og menneskeret-

tigheder koster fejl og penge, og at vi kan hjælpe en demokratisk udvikling frem gennem fornuftige og langtidsholdbare erhvervsinvesteringer, der kan skabe et livsgrundlag for befolkningerne på den anden side af Middelhavet.

Blandt de værktøjer, man skal have med, er en effektiv korruptionsbekæmpelse. Det har vist sig, at korruptionen er den største hindring for udvikling af demokrati og menneskerettigheder, civilsamfund og økonomi.

Men hvorfor i øvrigt holde sig til landene på den anden side af Middelhavet? Danmark og EU kunne gøre sig selv og befolkningerne en stor tjeneste ved at gennemføre lignende demokratiseringsprogrammer på Vest-Balkan og i Ukraine. De store beløb, den betydelige politiske og teknologiske hjælp, som Bosnien og de øvrige eks-jugoslaviske republikker har modtaget, er i vidt omfang "gået til" fordi der ikke været et demokrati og et civilsamfund til at modtage hjælpen. Bl.a. derfor kan de gamle, nationalistiske politikere, som kontrollerer magtens veje igen og igen holde sig fast i samfundets top til stor skade for befolkningerne.

Lad derfor den danske regerings initiativ blive åbningen i den reelle og imaginære maginotlinie, som Europa alt for længe har troet sig sikker bag, og lad det blive begyndelsen på løsningen af nogle af problemerne i EU's nærhed, på den anden side af Middelhavet, på Balkan og i Østeuropa. Maginotlinier er hverken nu eller var i 1939 løsningen på demokratiets problemer.

Bog anmeldelse:

Dødsstraffens kulturhistorie

Dr. phil. **Kristian Hvidt** fra Helsingfors Komiteens rådgivende komite, har i Berlingske Tidende anmeldt historikeren **Inga Flotos** bog *"Dødsstraffens kulturhistorie - ritualer og metoder 1600 – 2000"*, Museum Tusulanum, 198 kr. (Anmeldelsen er med forfatterens tilladelse gengivet fra Berlingske Tidende.)

Det uhyre postyr i maj 2001 omkring muslimeren Mona Sheiks kandidatur til opstilling som folketingskandidat på baggrund af, at hun 3 led tilbage tangerer noget med dødsstraf, viser den overfølsomhed, som hersker omkring denne straffeform. Nutidens stærke individualisme, humanisme og selvretfærdige pukken på menneskerettigheder gør spørgsmålet om, hvor overgrænsen for strafudøvelse ligger, meget ømtåleligt. De som går ind for dødsstraf, har det svært, holdningen mod denne sag virker som et skillemærke mellem "de retfærdige" og de andre, barbarerne. Sagen er i sig selv så utrolig kompliceret, fordi den både stimulerer til indviklet filosofi, samtidig med at bare tanken om henrettelse virker så voldsomt næsten fysisk på alle både på kroppen og på følelserne, at de fineste filosofiske argumenter ligesom smuldrer.

Og dog er vi danske ikke mere blide, end at vi genindførte dødsstraf ved lov i 1945 og officielt dræbte et ret stort antal tysksindede danskere. Nogle år efter krigen blev vi så tolerante igen! Men for nylig har vi genoplevet tankerne fra omkring et par saftige bøger om stikkerlikvideringer og den vakkelvorne filosofi, der skulle retfærdiggøre dem. Professor Inga Floto, der underviser i amerikansk og japansk historie, har ignoreret emnets uhygge og skrevet en bog om dødsstraffens kulturhistorie med undertitlen "Ritualer og metoder 1600-2000". Det er en makaber skildring, der mange steder er ligefrem modbydelig læsning, men emnet har sin videnskabelige berettigelse, fordi det belyser baggrunden for de varierende opfattelser af dødsstraf gennem tiderne og dermed menneskers opfattelse af døden og de skiftende forhold mellem forbrydelse og straf.

Til det hinsides

I de rigtig gode gamle dage var det noget andet med dødsstraf. Da havde man jo religionen og troen på det evige liv. Man ekspederede blot forbryderne til det himmelske måske lige så håndgribeligt opfattet, som når vi ekspederer astronauter udi rummet. I det hinsides ville man behandle de halshuggede som andre

døde, hvis de forinden sonede deres skyld ordentligt, og de ville ligesom andre genopstå på Dommedag. Denne helt bogstavelige opfattelse af liv og død må ses i sammenhæng med en rå, voldsom og grusom livsform og samfundsorden. Smerte og voldsom død hørte til hverdagen, og domstolenes anvendelse af tortur skal ses på denne baggrund. Henrettelser hørte til de store folkeforlystelser. Overalt i Europa kan man læse om 20.000 tilskuere eller flere til de offentlige halshugninger. Vi var i Danmark ikke bedre end andre folkeslag. Den lange tur ud til fælleden, de langstrakte ritualer på stede, den højre hånd først afhugget inden hovedet, siden blev kroppen vildt parteret i stykker, som lå på hjul og stage ude på Østre Fælled i månedsvis. Ludvig den 16.s henrettelse 1793 blev ekstra uhyggelig, fordi tilskuerne straks efter eksekutionen stormede skafottet for at få del i blodet og kongens klæder. Det betones meget i bogen, at statsmagten og kirken benyttede henrettelserne til at manifestere deres magt ved at udbygge ritualerne til det yderste. Men afskrækkelsesmomentet var vel det mest afgørende moment i arrangementet. H.C. Andersens og hans skoleklasse i Slagelse blev tvangsudskrevet til at overvære en halshugning – effektiv prævention for følsomme unge mennesker.

Naturretten og humanismen

Efterhånden som naturretten og humanismen brød igennem i 1700-tallet, overbeviste pæne folk hinanden om, at dødsstraf var uværdigt for selv det sletteste individ. Den katolske kirke mistede sin magt, og filosofen Beccaria argumenterede overbevisende for dødsstraffens afskaffelse. Ikke desto mindre misbrugte fornuftens sejrherre, de franske revolutionære, guillotinen mere frygteligt end nogen – fra marts 1793 til juli 1794 afsagdes 14.000 dødsdomme!

I USA har dødsstraffen altid voldt store retspolitiske vanskeligheder, men anvendes stadig i vid udstrækning, selv om det gang på gang konstateres, at nogle af de dømte på grund af summarisk retsprocedure viser sig at være uskyldige, efter at de er blevet aflivet. Særlig i staten Texas er man ivrig i tjenesten – 239 er blevet henrettet der i de sidste 25 år, omkring 10 gange flere end i de andre amerikanske stater.

Inga Flotos bog er grundigt arbejde, der bringer læserne igennem alle sider af emnet, både det fornemt filosofiske og de mange tekniske raffineringer omkring de anvendte aflivningssystemer nu og før.

Boganmeldelse:

”I morgen skal vi hjem”

En personlig beretning om at være udlænding i Danmark

Interview med **Ole Stig Andersen**, der har læst **Paula Larrains bog ”I morgen skal vi hjem - Mit liv som chilener i Danmark”**, Lindhardt og Ringhof, 2003

På forsiden af bogen er der et sort/hvidt foto af en køn ung kvinde der kigger let smilende opad mod lyset. Det er Paula Larrain, studievært på DR Nyheder, der har skrevet en meget personlig beretning om sit liv som chilener i Danmark. Den udkom d. 11. september, på 30 års dagen for militærkuppet som bragte nogle tusinde chilenske flygtninge til Danmark.

Ole Stig Andersen, som selv underviste voksne chilenske flygtninge i dansk dengang, har læst bogen.

Ja, det har jeg, og det var hurtigt gjort. Den er meget let og ligetil skrevet, ingen store sving med litteraturen, bare en stilfærdig, næsten neddæmpet, men stærk, personlig beretning om dobbeltheden ved at være vokset op i Danmark - hun kom hertil da hun var 3, nu er hun 33 - og være fuldt så integreret som enhver anden dansker, men have en chilener indeni sig. Det har sine gode, men også sine mere kvalfulde sider. Splittelsen og konflikterne fylder meget mere end idyllen, men det er ikke klynk eller anden form for klient der præger hendes beretning. Hun smager ikke på lidelsen. Der er noget faktisk over den måde hun fortæller på, om selv de største nedture og ulykker der er overgået hende og hendes familie.

Hun har en privilegeret baggrund, født ind i Chiles højere middelklasse, og hun får lige i forbifarten beskrevet det chilenske samfunds lag af agtelse og mangel på agtelse for de forskellige etniske grupper. Baskerne og tyskerne står øverst, indianerne nederst. Hun er ikke indianer. Hun er også privilegeret som indvandrer i Danmark. Her er der også lag af agtelse og mangel på agtelse for forskellige etniske grupper - og hun er ikke muslim fra mellemøsten. Men hun kender indvandringens gevinster og tab på sin egen krop, og bogen er også et afdæmpet, men stærkt indlæg i debatten om integration: Hvor fremmed skal man have lov at være? Hvilke måder skal man have lov at være dansk på?

Det er en slags selvbiografi?

Ja, det er lige ved, at det er en dannelsesroman. Helt-

inden befinder sig et andet sted end hun egentlig burde være, men hun har alligevel lykken med sig, og det går egentlig meget godt til en dag, hvor hun er skilt fra sin søns danske far og både søsteren, faderen og moderen er rejst ud af landet, hver for sig, og hun sidder der tilbage i Danmark, en chilener med en dansker udenpå. I krise.

Undervejs fortæller hun i et lille halvhundrede korte kapitler hvordan hun hen ad vejen opdager hvad det vil sige at hun er chilener. Efterhånden som hun vokser op på sin varige gennemrejse i Danmark (i morgen skal vi jo hjem), får hun - og læseren - mere og mere at vide om, hvad det var der skete i Chile. Hun var fire da familien flygtede og får forhistorien drypvis. Hvad var det for eksempel med den onkel der støttede kuppet?

Kapitlerne om og fra Chile er elegant krydsklippet ind i beretningen om, hvad der sker med hende og hendes familie i Danmark, hvor de tilfældigvis havnede. Hele familien bliver udsat for den kendte danske nedlæthed over for udlændinge, men faderen er den, der lider mest under det. Han var helikopterpilot i det chilenske militær og har svært ved til stadighed at måtte se sig behandlet som tilbagestående, uvidende og hjælpeløs. Den hjælpsomme nedlæthed er et tema, der dukker op bogen igennem, og den afslører et af de værste generelle strukturelle træk ved dansk integrationspraksis.

Der er en slags kulmination i beretningen, hvor hun "springer ud" som chilener, hvis man kan sige det sådan?

Ja, hun har ikke gået og skiltet med, at hun er chilener, tværtimod. Som journalist undgår hun faktisk direkte chilensk stof. Men så bliver den blodige eksdikator Pinochet arresteret i London, og pludselig er der chance for, at forbryderen bliver straffet. Da han så bliver løsladt igen bliver hun så rasende, at hun skriver en kronik i sin avis og bryder dermed "mit eget løfte om aldrig at blande følelser og arbejde sammen på dette punkt," som hun skriver.

Nu er hendes chilenskhed offentligt kendt, og det fører efterhånden til konflikt på Berlingske Tiden- de om dækningen af integrationspolitikken, hvor hun kan "sidde og blive dybt frustreret over det uetiske i

at sende en artikel på gaden fyldt med anklager mod en bestemt befolkningsgruppe fremført af en enkelt kilde på den yderste højrefløj." Denne konflikt fører til, at hun beslutter sig for at vise sin chilenske identitet frem, og det gør hun virkelig vellykket med denne bog.

Se mig, siger hun, selv om jeg i alle henseender er en velintegreret dansker, så kan intet lave om på at jeg også og egentlig er chilener, bare en af slagsen som bor i Danmark. Og dermed kommer hun også med et stærkt indlæg på vegne af alle de andre slags danskere, der har en anden oprindelse med sig.

Boganmeldelse:

Torturens historie

Ole Espersen har i Dansk Pens blad anmeldt **Brian Innes's bog "Torturens historie"**, Billesø & Baltzer, 192 sider, 248 kr. Anmeldelsen er her gengivet med Dansk Pens tilladelse.

Beskrivelse af tortur fra 1300 år før vor tidsregning og til vore dage. Detaljegraden er stor. Beskrivelserne ganske intense, men måske indfinder der sig alligevel en vis sløvhed?

Jeg synes, der er tale om lovlig meget, men bogens væsentligste virkemiddel er, at den virker i kraft af vægt og omfang. Og i kraft af beskrivelsen af den menneskelige opfindsomhed, når det drejer sig om at påføre medmennesker ufattelige smerter med de besynderligste formål - og så virker den naturligvis derved, at den minder os om, at vi stort set ikke er blevet klogere, om end mange forsøg er gjort for at afskaffe brugen af tortur.

Skiftende præsteskraber frygter for konkurrence og deres dæmonisering af, hvad der kunne være konkurrence, er vel en slags memento for os netop i disse år.

Bogen egner sig ikke til oplæsning, tror jeg, men den giver grund til eftertanke også hos os, der oplever, at selv veludviklede demokratier finder tortur nødvendig.

Dilemma

Lad mig delagtiggøre dette blads læsere i et par citater, der er aktuelle og nyttige. Forfatteren citerer fra prof. Michael Levins artikel i News Week 1992, hvor et dilemma beskrives i artiklen under overskriften "The Case for Torture":

"I visse situationer er det ikke blot tilladeligt, men en moralsk pligt at tortere. Lad os antage at en terrorist har skjult en bombe på Manhatten,

som vil detonere kl. 11.00 middag d. 4. juli - medmindre.... Lad os derudover antage, at han bliver fanget klokken 10 om formiddagen, denne skæbnesvangre dag, men at han - fordi han foretrækker døden frem for fiasko - ikke vil røbe, hvor bomben er.....Hvis der ikke er andre muligheder for at redde de liv end at udsætte terroristen for en så uudholdelig smerte som mulig, hvilke grunde kan der så være til ikke at gøre det? Jeg vil påstå, at der ikke er nogen.... Tortorer man kun de åbenlyst skyldige og med det ene formål at redde uskyldige, vil grænsen mellem Os og Dem forblive tydelig. Der er ikke megen fare for, at de vestlige demokratier løber af sporet, selvom de vælger at forvolde smerte som en af flere metoder til at opretholde ordenen."

Et ligeledes medtaget citat fra Amnesty International forfulgte disse argumenter til deres "logiske slutninger":

"En mand indrømmer at have plantet en bombe: tortur vil redde menneskeliv. En mand mistænkes for at have plantet en bombe: tortur vil afsløre det. En mand har en ven, der mistænkes for at have plantet en bombe: tortur vil føre os til den mistænkte. En mand har farlige synspunkter og overvejer måske at plante en bombe: tortur vil afsløre hans planer. En mand kender ham med de farlige synspunkter og tænker sikkert lige sådan: tortur vil føre os til atter andre. En man har nægtet at sige, hvor en mistænkt er: tortur vil virke afskrækkende på andre, der kunne tænkes at ville gøre det samme."

Med venlig hilsen - også til Israels ambassadør Gil-
lon.

Press Release from the International Helsinki Federation

The General Assembly of the International Helsinki Federation for Human Rights expressed grave concern regarding the human rights situation in Chechnya, Central Asia, the Caucasus, the Trans-Dniestrian region of Moldova, the Balkans and Belarus.

Vienna, 24 November 2003. At the General Assembly of the International Helsinki Federation for Human Rights (IHF) in Vienna on 13 – 16 November representatives of the 41 national Helsinki Committees and cooperating organizations expressed concern regarding the human rights situation in Chechnya, Central Asia, the Caucasus, the Trans-Dniestrian region of Moldova, the Balkans and Belarus.

Chechnya

In dialogue with the Director of ODIHR, Ambassador Christian Strohal, IHF President, Ludmilla Alexeyeva stated:

“In the 70’s general consensus existed among democratic states to condemn the human rights violations in the Soviet Union. Why don’t the democracies of the world make a unified demand on Russia to allow international engagement in Chechnya today! This would be in the common interest of the democratic world.”

And Ousam Baysaev, the Chechen journalist who received the “2003 IHF Recognition Award” on behalf of the Memorial office in Nazran, Russian Federation asked in his speech:

“Why is the possibility of peaceful conflict resolution in Chechnya neglected by the Russian authorities? This should be about political, peaceful negotiations with the separatists in Chechnya. This is not about negotiating with terrorists.”

The participants of the General Assembly further voiced their concern about the spread of torture methods used in Chechnya by the army and law enforcement agencies into other parts of Russia, where recruits and staff from these units are called to serve.

Abuse of election standards in the Caucasus

On 15 October 2003 in Azerbaijan violations of fair and free elections were committed before, during and after the presidential elections. Hundreds of people were arrested in the aftermath of the election. There were many reports of violations of the due law proc-

ess, as the arrests were carried out arbitrarily. And numerous local and international human rights NGO’s received allegations of torture.

Eldar Zeynalov of the Human Rights Centre of Azerbaijan stated:

“Recent elections in the countries of the South Caucasus demonstrated mass and obvious election frauds, the opposition protested on the streets, and the governmental response was oppressive. In fact, in Azerbaijan power is passed on in a neo-Monarchist way – from President father to President son. That can be very attractive for some regimes in Central Asia.”

In Georgia, two weeks after the Parliamentary elections of 2 November 2003, results are still unknown. There are numerous reports of inaccurate and incomplete voters lists. IHF members, who were in Georgia as election monitors are worried about the reasons for which the results are being withheld, and fear manipulation.

According to Ferenc Köszeg, Chair of the Hungarian Helsinki Committee the voters lists in Georgia were incomplete and possibly tampered with. Mr. Köszeg also voiced suspicion that, as the results of the elections had not been released two weeks later, large-scale election fraud was to be feared.

Central Asia

“Bolshevik Tactics in Central Asia”:

Aaron Rhodes, the IHF Executive Director, referred to the illegal takeover of the Kyrgyz Committee for Human Rights in Bishkek as a return to Bolshevik tactics in Kyrgyzstan. This is the second attempt by the Kyrgyz authorities to take over the Kyrgyz Committee for Human Rights.

The IHF General Assembly did not recognize the group currently operating under the name of KCHR.

In Turkmenistan all human rights are being blatantly violated. All powers are concentrated in the People’s Council, which is not democratically elected, and is in the hands of President Niyazov. The IHF is again calling upon the Turkmen authorities to give access to family members, lawyers and independent human rights monitoring bodies, especially the ICRC, to prisons, where more than sixty people are serving long prison terms for their alleged role in the events of 25 November 2002.

The IHF is also deeply concerned about the government's abuse of citizens in Uzbekistan. The fate of Salihjon Abdukhayrov, an Uzbek businessman who was recently sentenced to an eight years in prison essentially for quarrelling with a local governor, is particularly troubling.

Salihjon Abdukhayrov, who is imprisoned in a NSS (National Security Service) facility in Buchara, urgently needs a medical operation and his health is deteriorating. But the NSS does not allow this.

Republic of Moldova – the Trans Dniestrian Region

Stefan Uritu, Head of the Helsinki Committee for Human Rights of the Republic of Moldova expressed his frustration at the failure of the international community to solve the question of the withdrawal of Russian army units from Moldova, as to allow the residents of Trans-Dniestria to enjoy their human rights:

“ We ask of the international community that this conflict be resolved as soon as possible. At the OSCE Istanbul Summit of 1999 all member States had reiterated their support for an early and complete withdrawal of Russian troops from Moldova as well as the removal and destruction of all the Russian military equipment stockpiled in the Trans-Dniestrian region. Today, three years later, this process is still not finished. In the meantime thousands of Moldovan citizens are being deprived of their fundamental human rights.”

Belarus

The IHF General Assembly expressed deep concern about the ongoing process of thwarting the work of human rights defenders, as part of an ongoing process of liquidating civil society structures orchestrated by the Belarusian regime.

In 2003, a number of NGOs were shut down for alleged administrative irregularities. However, the IHF believes the real reason behind the liquidation to be purely political.

Other NGOs received warnings or are currently awaiting trial for alleged petty irregularities. Under Belarusian law, two similar warnings during a year constitute grounds for an NGO's closure.

Furthermore NGO's are not the only sector of civil society persecuted by the Belarusian regime. In the early summer of 2003 five independent newspapers were suspended after having received warning from the Belarusian authorities. In the last two years about twenty independent newspapers have been forced to close down because of court rulings, the failure of authorities to extend licenses or due to economic pressures, and because of criminal libel charges.

The efforts made by the Belarusian regime to control, instrumentalize and liquidate civil society is unacceptable and in clear violation of Belarus' international human rights obligations.

The Balkans

The IHF General Assembly also expressed concern about ethnic tensions, hate speech, increasing nationalism and corruption in Macedonia and Kosovo. There is a continuing failure to meet international human rights standards in Bosnia and Herzegovina, where harassment and discrimination against ethnic, religious and sexual minorities are common. Furthermore the participants of the General Assembly found it unacceptable that indicted war criminals, such as Ratko Mladic and Radovan Karadzic still have not been brought to justice.

For further information:

Aaron Rhodes, IHF Executive Director, Tel: +43-1-408 88 22 or +43-676-635 6612

Brigitte Dufour, IHF Deputy Executive Director, Tel: + 43-676 – 690 24 57

Henriette Schroeder, IHF Press Officer, Tel: +43-1-408 88 22 or +43-676-725 48 29

Kalender:

Debatmøder på Helsingfors Komiteen:

Tirsdag d. 6. januar 2004 kl. 16.30

Ulla Holm, lektor ved Institut for Internationale Studier, om:

Islam i Europa

Tirsdag d. 3. februar 2004, kl. 16.30

**Jacob Skovgaard Petersen, lektor ved Carsten Niebuhr Institutet,
Københavns Universitet, om:**

Islamisme i Mellemøsten

Møderne afholdes i komiteens lokaler, Gothersgade 89, 1. sal
Tilmelding venligst på komiteens email: main@helsinki-komiteen.dk
eller tlf.: 33 91 81 10

Bestyrelse:

Ole Espersen - formand
Gert Battrup
Torben Ishøj
Hans H. Brydensholt
Anse Leroy

Rådgivende komité:

Alken, Ib
Altschuler, Finn
Barfoed, Niels
Bennedsen, Dorte
Bille, Grete
Christensen, Arne Piel
Czartoryski, Adam
Elmqvist, Bjørn

Estrup, Jørgen
Gelfer-Jørgensen, Mirjam
Gjellerod, Henning
Groth, Niels
Gulmann, Claus
Hvidt, Kristian
Jakobsen, Margareta Kepinska
Jerichow, Anders
Krag, Helen
Langebæk, Steen

Mottelson, Ben
Nikqi, Riza
Nørgaard, Per
Pedersen, Klaus Carsten
Petri, Michael
Pundik, Herbert
Rehof, Lars Adam
Richter, Ole
Riishøj, Søren
Rubow, Caroline

Severinsen, Hanne
Siesby, Erik
Trolle, Eskild
Vasegaard, Gertrud
Weissmann, Vladimir